

TILVÆKST Grovfoder nr. 24, 28. august 2025

Indhold

- Mark
- Aktuelt i majs
- Aktuelt i græs
- Regler og tilskud
- Ammoniakbehandling af halm er nu tilladt i Vejen Kommune
- Sådan opfylder du aktivitetskravet på brak- og græsarealer
- Arrangementer
- SAGRO Majsdage 2. og 3. september

MARK

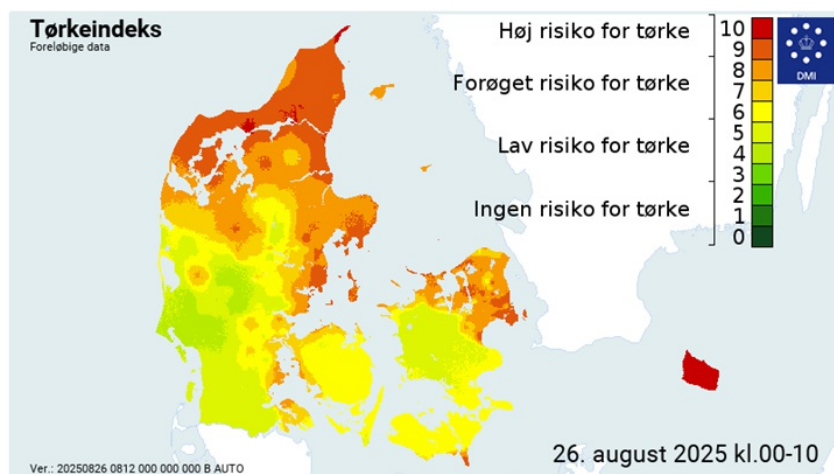
Aktuelt i majs

Af planterådgiver Thomas Harbo

I områderne nord for Holstebro kan der være behov for vanding af sent sået majs.

Vanding

Det er usædvanligt, at der hen sidst i august er så tørt, som der er i nogle områder nu. Længst mod nord i SAGROs område faldt der primo august ikke så megen nedbør som længere mod syd, og der kan være behov for vanding af majs i et afgrænset område svarende til indeks 7-9 på DMI aktuelle kort over tørkeindeks i figur 1.

Figur 1 DMIs tørkeindeks viser forøget til høj risiko for tørke i de nordligste egne af SAGROs område (Kilde: DMI).

De marker, hvor der er størst risiko for tab af udbytte og kvalitet i majs, er sent såede majs, hvor kernerne endnu er hvide, f.eks. afgrøder der er sået efter første slæt græs på de helt lette jordtyper, JB 1.

Viser majsen tegn på vandmangel – f.eks. grålige, sammenrullede blade, bør du selvfølgelig vande. Er du i tvivl om behovet, må du i gang med spaden og grave et hul og tjekke jordens fugtighed i 30-40 cm dybde. Du skal gå et stykke ind i marken, når du bedømmer vandingsbehovet, da de yderste rækker ikke er repræsentative for marken og kanten mod syd-øst, syd og syd-vest altid viser de kraftigste tegn på afmodning og vandmangel.

Billede 1 Vandmangel i majs. Planterne fremstår tørre med grå og sammenrullede blade. Der kan være behov for vanding, hvis kernerne endnu er hvide (Foto: Bent Skallebæk, SAGRO)

Billede 2 Vandmangel i majs. Når majscolberne er så udviklede som denne, er vanding næppe rentabel (Foto: Bent Skallebæk, SAGRO)

Har du ikke lavet vandingsspor, svarer det direkte udbyttetab i form af tabte rækker til 2-5 % af udbyttet afhængig af den bredde, du vander over, og om det er to eller tre rækker majs, der bliver kørt ned, mens de variable omkostninger til selve vandingen sættes til 7 kr. pr. mm plus 125 kr. til selve flytningen. Alt i alt skal du opnå en værdiforøgelse af afgrøden i udbytte og kvalitet på mindst 500-800 kr./ha, svarende til 500-800 FEN/ha, førend vanding er rentabel.

Som beskrevet i TILVÆKST Grovfoder nr. 23 er afgrøder etableret frem til medio maj udviklingsmæssigt ude over den værste risikoperiode, mens der i senere sået majs fortsat kan være risiko for større udbyttetab ved alvorlig udtørring.

Aktuelt i græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

Græsmarkerne ser godt ud nu, og det lover godt for det kommende år. Vær dog opmærksom på risiko for kaliummangel.

De fleste græsmarker ser rigtig godt ud ovenpå en vækstsæson, hvor der ikke har været længerevarende perioder med kraftig tørke. I modsætning til sidste år har der kun været få problemer med at høste de forventede antal slæt, og overordnet set har markerne kunnet høstes i deres helhed, ligesom slættene kun i mindre grad ikke har kunnet høstes til den planlagte tid. Derfor står vi nu tilbage med et billede af, at slætgræsmarkerne generelt har leveret et højt udbytte af en god kvalitet.

Bedre græsmarker i 2026

Den gode vækstsæson har betydet, at græsmarksplanterne ikke i nævneværdig grad er blevet udfordret af tørkeperioder, som bevirker stress og slider på planterne, og forringer deres evne til at regenerere. I mange marker er der også en rigtig fin og jævn bestand af kløver og desuden en passende balance mellem græsser og kløverplanter. Den jævne fordeling af kløver og græs, hvor balancen ikke er tippet, kan tages som udtryk for, at såvel græsser som kløver har haft gode vækstbetingelser. Når afgrøderne er i så god kondition nu, tør vi godt tro på, at vi også som udgangspunkt vil opleve, at det fortsætter til vækststart 2026.

Billede 3 Kløvergræsmarkerne er kommet rigtig godt igennem sommerperioden og står mange steder med en tæt og jævn kløverbestand (Foto: Thomas Harbo, SAGRO).

Risiko for kaliummangel

Med høst af store udbytter i græs og lokal afstrømning fra markerne, er der fjernet meget kalium. Det giver risiko for kaliummangel. Risikoen for kaliummangel er stor på de grovsandede jorde, mens risikoen er mindre på bare lidt bedre sandjorde. På lerjorde er der ingen risiko. Endvidere betyder det selvfølgelig også en del hvor megen gylle, marken har fået gennem sæsonen, ligesom den generelle gødningstilstand også spiller ind. Her spiller harmonireglerne efterhånden ind, idet markerne generelt slet ikke tildeles så megen gylle som tidligere. Er jordens indhold af kalium for lavt til at sikre en ordentlig genvækst efter sidste slæt, er der overhængende risiko for, at græsserne udvintrer, så du ikke får glæde af den nuværende gode slætgræsmark til næste sæson.

Hvorvidt kaliumforsyningen er tilfredsstillende, kan du ikke se på nuværende tidspunkt med det blotte øje. Typisk registreres det først efter sidste slæt i oktober, hvor der ses en alt for ringe genvækst, som jo skal sikre, at planterne kommer godt igennem vinterperioden. Oplever du, at græsset er gået helt i stå og genvæksten udebliver, skal du selvfølgelig ikke undlade at tildele marken 150-200 kg K50 pr. ha, men det er bedre at være ude i god tid straks efter slæt, så græsset kan udnytte den første – og bedste – tid lige efter slæt til genvækst.

I egne med meget let jord er det en generel erfaring, at der ofte – eller altid – optræder kaliummangel efter afslutningen på slætsæsonen, og flere har en fast rutine for tildeling af kalium i efteråret. Andre har måske ikke den samme fokus på kaliumforsyningen, men en latent kaliummangel kan måske være årsag til "overraskende" udvintring, eller at markene kommer for dårligt fra start i den nye sæson.

Lavt kaliumniveau kan afsløres med jordprøver eller evt. med mineralstofanalyser af næstsidste slæt græs. Viser jordprøver i efteråret efter næstsidste slæt lave kaliumtal med værdier på 5-6 eller lavere på sandjord, vil jeg anbefale en supplerende kaliumtilførsel efter sidste slæt. Får du taget GPS-jordprøver, kan du se variationen over marken og

tildele kalium i overensstemmelse hermed.

Har du analyser af den tildelte gylle og styr på de tilførte mængder, og har du indvejet eller opmålt udbytterne og suppleret med en mineralstofanalyse af alle slæt, kan du jo også lave en balanceberegning på kalium. Vær opmærksom på, at kaliumindholdet i afgasset gylle kan variere meget hen over sæsonen! Imidlertid er udvaskning forårsaget af overskudsnedbør en ukendt faktor ligesom græssets luksusoptagelse heller ikke er en kendt størrelse, så resultatet kan være usikkert. En mineralstofanalyse af det næstsidste slæt, som mange steder står på marken nu eller er høstet inden for de sidste par uger, kan evt. give en god indikation af kaliumniveauet i græsset; som tommelfingerregel skal kaliumindholdet ligge i niveauet 2,2-2,5 % af tørstof, svarende til at der fjernes ca. 25 kg kalium pr. 1.000 kg tørstof. Viser analysen et lavt niveau i næstsidste slæt, er der stor risiko for at afgrøden går til vinter med en utilstrækkelig kaliumforsyning. Der kan imidlertid være stor variation mellem markerne, og den er jordprøver bedre til at afsløre.

Husk på, at der er nogle ugers ventetid på resultaterne af såvel jordprøver som mineralstofanalyser, og prøverne skal sendes til analyse senest medio september, hvis den supplerende kaliumgødskning skal ske rettidigt.

Nye udlægsmarker

Flere er af forskellige årsager igen begyndt at udlægge kløvegræs i helsædsafgrøder og korn til modenhed. Særligt helsæd er med den tidlige høst en glimrende dæksæd, mens resultaterne, hvor dæksæden er korn til modenhed, er mere svingende.

Igen i år har særligt byg/ært helsæd været meget tæt, fordi ærterne har udviklet sig kraftigt efter en tidlig etablering. Det har stedvist resulteret i, at udlægget er blevet trykket, og det har været nødvendig at efterså. Billederne nedenfor viser en sådan mark – dog fra 2024, hvor det er tydeligt at se, hvor dæksæden har været for kraftig. Der er isået 25 kg/ha udlægsblanding i marken en god uges tid efter høst af helsæd. Isåning er sket med en almindelig radsåmaskine med fuldt opstrammede såskær, hvorefter marken er tromlet. Kløvergræsblandingen er spiret hurtigt frem, og resultatet ser vellykket ud.

Billede 4 Dæksæden har været kraftig og har klemte udlægget i pletter (Foto: Thomas Harbo, SAGRO).

Billede 5 Den isåede kløvergræsblanding spirer godt i de lune og fugtige betingelser (Foto: Thomas Harbo, SAGRO).

REGLER OG TILSKUD

Ammoniakbehandling af halm er nu tilladt i Vejen Kommune

Af planterådgiver Thomas Harbo

Selvom det har været en ret let høst, er det alligevel blevet tilladt at ammoniakbehandle halm i Vejen

Kommune.

Årets høst har været forholdsvis nem og er nu næsten overstået. Dog mangler enkelte arealer endnu at blive høstet, ligesom der også mangler at blive bjærget lidt halm. DMI's langtidsprognose tyder på, at vi går ind i en noget ustadig periode, hvor det kan være svært at få halmen tør. Indtil videre har der kun i Vejen og Samsø Kommune været så mange nedbørsdøgn, at det har udløst tilladelse til ludning af halm med flydende ammoniak. På Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø's hjemmeside (<https://sgavmst.dk/skovbrug-og-landbrug/landbrug-og-husdyrbrug/nedboersdata>) kan du følge med i, hvorvidt der også bliver givet tilladelse i din bopælskommune.

Antal nedbørsdøgn er afgørende

Der er et generelt forbud mod ammoniakbehandling af halm. Dog er der i lovgivningen fastsat en undtagelse fra forbuddet, som baseres på DMI's opgørelse af nedbørsdøgn i de enkelte kommuner. Undtagelsen udløses, hvis der i en kommune i en treugers periode fra uge 31 til 37 har været mere end 14 nedbørsdøgn, hvor døgnnedbøren har været større end eller lig med 0,1 mm nedbør. Nedbørsdata opdateres hver onsdag i perioden uge 32-38.

I Vejen Kommune er der i ugerne 31 – 33 registreret 14,7 nedbørsdøgn.

Kun hvis nødvendigt

Ludning af halm med ammoniak er generelt ikke tilladt, fordi den del af ammoniakken, der ikke bindes i halmen, bliver frigivet til atmosfæren. Der er dog mulighed for tilladelse til ammoniakbehandling, hvis vejret er meget vådt, så det dermed er muligt at bjærge fugtig halm og undgå skimmelvækst i halmen. Denne mulighed for undtagelse fra det generelle forbud bør vi værne om ved kun at anvende ammoniak, når det er nødvendigt for at redde fugtig halm, selvom der er opnået en generel tilladelse i kommunen. Se her, hvordan halm konserveres med ammoniak, hvis det er nødvendigt https://www.landbrugsinfo.dk/basis/f/9/9/foder_fodring_konservering_halm_ammoniak

Lovgrundlaget

Reglerne for forbuddet og undtagelsen fra forbuddet er formuleret i 'Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring gødning' (BEK nr. 2243 af 29/11/2021), populært kaldet Husdyrgødningsbekendtgørelsen, Kapitel 7, Opbevaring af ensilage og ludning af halm:

§ 18. Der må ikke anvendes ammoniak til ludning af halm, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Der må anvendes ammoniak til ludning af halm i kommuner, der i uge 31-33, uge 32-34, uge 33-35, uge 34-36 eller uge 35-37 har haft mere end 14 nedbørsdøgn, hvor døgnnedbøren har været større end eller lig med 0,1 mm nedbør i den pågældende kommune ifølge opgørelser og definitioner fra DMI. Miljøstyrelsen annoncerer på styrelsens hjemmeside <https://mst.dk/erhverv/landbrug/nedboersdata>, hvilke kommuner der det pågældende år er omfattet af 1. pkt.

Stk. 3. Ludning af halm med ammoniak må ikke foretages i eller nærmere end 300 m fra kategori 1- og 2-natur.

Sådan opfylder du aktivitetskravet på brak- og græsarealer

Af planterådgiver Peter Siebert

For at et areal er støtteberettiget til grundbetaling, skal der ske en landbrugsaktivitet i løbet af året. For græsarealer er der forskellige datoer, som er gældende, afhængig af om arealet er tilmeldt som græs, brak eller har et tilsagn om pleje af græs- og naturarealer eller andre typer af miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ).

I nedenstående tabel kan du se, hvornår du senest skal have overholdt aktivitetskravet for dine arealer med græs afhængig af, hvordan de er tilmeldt i Fællesskemaet.

Tabel 1 Minimumskrav til overholdelse af aktivitetskrav for græs og brakarealer samt arealer med tilsagn til pleje af græs- og naturarealer.

Afgrøde	Ordning/forpligtelse		Aktivitetskrav	Minimumskrav	Bemærkning
Græs	Permanente/omdrift græsarealer		1. juni-25. oktober	Afpudsning	Krav til slæt/afgræsning, hvis arealet er anmeldt med en N-kvote. Krav til antal af slæt og udbytte afhænger af valgt N-kvote.
Slåningsbrak (sommerslåning)	Brakarealer		1. august-25. oktober	Afpudsning	• Det afslåede materiale fra marken må IKKE fjernes. • Blomster- og bestøverbrak må også slås af.
Tilsagnsordninger - MVJ/PLG ¹⁾	Slæt		21. juni-15. september	Slæt	
	Afgræsning	Synligt afgræsset	Inden 15. september	Mindst 50 % af plantedækket tydeligt afbidt.	
		Fast græsningstryk	Minimumsantal af storkreaturer på arealet i juni, juli og august.	Fast græsningstryk.	Ingen krav til afgræsning, kun til minimumsantal af dyr.
		Ekstensiv græsning	I november 2025 skal du tage og indsende billeder (ved brug af styrelsens App, "Jordbrugsfoto"), som dokumenterer, at tilsagnsmarkerne har været omfattet af græsning.	Græsning i løbet af perioden 1. januar til 30. november.	I perioden 21. juni til 30. november er slæt og fladedækkende afpudsning IKKE tilladt.

1 Generelle regler for almindelige 5-årige tilsagn (66 og 67) til pleje af græs- og naturarealer. Der kan gælde andre regler for andre typer af miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ-tilsagn). Se derfor dit tilsagnsbrev for hvilke forpligtelser der er gældende på dine arealer.

Hvis ikke aktivitetskravet er overholdt, er arealet ikke støtteberettiget. Som flere har bemærket og oplevet i de senere år, kontrollerer Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) via satellitbilleder løbende, hvorvidt f.eks. aktivitetskravet er overholdt. For aktivitetskravet til grundbetalingsordningen bliver der i starten af oktober lavet en satellitanalyse på alle arealer ansøgt under grundbetalingsordningen. Hvis analysen ikke kan konstatere, at aktivitetskravet er overholdt, vil du modtage et høringsbrev med krav om, at der skal indsendes billeder som dokumentation for, at aktivitetskravet er overholdt.

ARRANGEMENTER

SAGRO Majsdage 2. og 3. september

Her i uge 36 afholder SAGRO de årlige majsdage i sortsforsøgene i Varde og Holstebro. Kom og hør om de bedste majssorter for fremtiden, om gødsning og om forsøgene, der kan afdække, hvordan vi i fremtiden fortsat kan få lov til at dyrke majs.